

Thema's: Onze natuur, Ons voedsel en Onze energie

Wat houdt het European Rural Parliament in?



Van 18 tot en met 21 oktober aanstaande wordt het European Rural Parliament (ERP) in Venhorst georganiseerd, samen met de inwoners van Venhorst en de Landelijke Vereniging Kleine Kernen. Vertegenwoordigers van 150 miljoen inwoners van plattelandsgemeenten en bestuurders uit heel Europa bespreken tijdens deze dagen thema's waar plattelandsgemeenten en kleine kernen mee geconfronteerd worden.

Denk daarbij aan thema's als: Economie, krimp, vergrijzing, zorg, onderwijs, vluchtelingen, leegkomend vastgoed, minder voorzieningen, snel internet, water en klimaat.

Voor het eerst in Nederland

Het European Rural Parliament, vrij vertaald het 'Europees Plattelandsparlement', wordt voor het eerst gehouden in Nederland. Alleen daarom al is het uniek dat juist onze omgeving is geselecteerd om dit het 'ERP' te ontvangen.

De thema's uitgewerkt

Het is opgebouwd aan de hand van drie inhoudelijke thema's die onderling een sterke verwantschap hebben in het multifunctionele cultuurlandschap van Venhorst en de Peel. Op basis van deze drie thema's wordt het programma verder ingekleurd vanuit verschillende perspectieven en in verschillende vormen, zoals excursies, workshops, inleidingen, video's, etc.

Bij het Europese Plattelandsparlement 2017 in Venhorst staat de eigen verantwoordelijkheid, het onderling vertrouwen en de daadkracht van lokale gemeenschappen centraal. Die verbondenheid met anderen – het sociaal kapitaal – is de

basis die mensen in staat stelt om adequaat te reageren op de veranderingen van deze tijd die fors ingrijpen in hun leefomgeving. Samen met anderen kan ook een aantrekkelijk perspectief worden geschapen voor volgende generaties. Het platteland van Europa toont zich in Venhorst en omgeving als een verzameling van broedplaatsen voor innovatieve veranderingsprocessen.

Onze natuur: Wie we zijn

Venhorst is gesticht in 1920 toen de woeste Peelgronden ook hier ontgonnen werden en telt nu ongeveer 1700 inwoners. Pas in 1936 kreeg het dorp haar huidige naam. Het is vernoemd naar de vele vennen in het gebied en naar de horst, een verhoging in het landschap waarop het dorp zich nestelde. Ooit strekte dit hoogveengebied zich uit van Grave tot voorbij Weert en liep door over de Belgische grens tot bij Neerpelt en Overpelt. Wat nu nog resteert zijn de Peelvenen: Een uniek gebied op de grens van Brabant en Limburg. Dit gebied is door de Europese Unie aangewezen als 'zeer waardevol natuurgebied' (Natura 2000) met de opdracht om het te behouden en te beschermen.

De Peel was eeuwenlang vrijwel onbe-

gaanbaar en levensgevaarlijk. Het veenmos drijft als het ware op het water dat hier vanwege breuklijnen in de diepe ondergrond niet kan afvloeien. Het mos groeide in de loop van duizenden jaren aan tot een meters dik pakket. De woeste gronden waren in gebruik als gemeenschappelijke grond voor het hoeden van schapen en het houden van bijen. Er werd turf gewonnen als brandstof, aanvankelijk vooral voor eigen gebruik door boeren die aan de rand van de Peel hun bestaan opbouwden.

De grootschalige turfwinning begint in het midden van de 19e eeuw en gaat gepaard met forse ingrepen in het landschap, zoals de aanleg van kanalen voor het transport van de gewonnen turf. De ontwatering die daarmee samenging werd als een probleem ervaren door de boeren in de buurt. Tegelijkertijd groeide het aantal bewoners van dit dunbevolkte gebied en werden de eerste ontginningsdorpen gesticht. Er moest destijds in Nederland plaatsgemaakt worden voor de ontwikkeling van de landbouw en de Brabantse zandgronden boden daarvoor ongekende mogelijkheden.

Het groeipotentieel voor de sector bleek, gedreven door mechanisatie en globalisering, groot en bracht welvaart. In

Noord-Brabant is de gehele keten vertegenwoordigd, van 'grond tot mond'. De provincie is uitgegroeid tot één van de meest geconcentreerde agrofood-regio's in de wereld: Noord-Brabant kent 12.000 bedrijven in primaire productie en 900 bedrijven in gerelateerde sectoren. Deze bedrijven tezamen bieden werkgelegenheid aan zo'n 100.000 mensen en vertegenwoordigen 17,5% van de Nederlandse export in de agrarische sector. De omstandigheden veranderen echter steeds sneller en de sector heeft in de laatste decennia te maken met economische krimp en verminderende investeringen.

Ons voedsel: Hoe we met elkaar verbonden zijn

Voedsel verbindt en verbreedert en dat is belangrijk voor de leefbaarheid van een kleine gemeenschap: Eten en drinken doe je samen. Juist daar, bij die gezamenlijke maaltijd, wordt de cultuur tastbaar in kleine kernen, net als de onderlinge zorgzaamheid met veel aandacht voor elkaar.

Venhorst kent van oudsher een rijk verenigingsleven om samen te dansen en muziek te maken, voor sport en gezelligheid. In combinatie met een goed



aanbod aan woonruimte en werkgelegenheid ontstaat zo een aantrekkelijk perspectief voor de volgende generatie om zich later in het eigen dorp te vestigen.

Destijds, aan het begin van de industrialisatie, heeft Vincent van Gogh met zijn schilderij 'de Aardappeleters' de hardheid van het bestaan in de Peel in beeld gebracht. Sindsdien is er veel veranderd. Tegenwoordig leggen mensen niet zo gauw meer het verband tussen het voedsel op hun bord en landbouw, natuur en landschap. Onverzadigbare keuzevrijheid en gemak voor de consument zijn lange tijd richtinggevend geweest, maar het tijd begint te keren:

Mensen willen steeds vaker weten waar hun voedsel vandaan komt, ook al eten ze bij voorkeur voorverpakte lamskoteletten uit de supermarkt. Veelal weten ze niet meer dat een schaapherder zowel boer als natuurbeheerder is en dat de schapen die grazen op de heide een hoge kwaliteit vlees produceren. Schapen en herders zijn in hun ogen niet meer dan een cultuurhistorisch relict uit vervlogen tijden. Extensieve begrazing is echter essentieel voor het beheer van honderdduizenden hectaren natuur en cultuurlandschap in Nederland en kan tegelijkertijd bijdragen aan de lokale vleesproductie. Zo krijgen de regionale economie en cultuur een oppepper, dankzij een groeiende vraag naar duurzame en regionale producten en diensten.

De agrarische sector is van oudsher belangrijk voor Venhorst maar dreigt de lokale gemeenschap, door schaalvergroting en intensivering, steeds verder te ontgroeien. Door verregaande industrialisering en rationalisering is deze sector geëvolueerd naar een efficiënt, veelal lineair, systeem van ontginning en uitputting. Deze ontwikkeling van agrarische bedrijven is in veel opzichten ten koste gegaan van de kringlopen die traditioneel met de ontwikkeling van het Europese heidelandschap en onze voedselvoorziening verbonden waren en zet de samenleving onder druk. De spanning die wordt opgeroepen tussen bedrijven en lokale gemeenschappen vraagt erom opnieuw te kijken naar wat het natuurlijk

kapitaal kan betekenen voor meervoudige waardencreatie van het cultuurlandschap. Daarbij rijst de vraag hoe je daar samen met anderen vorm aan zou kunnen geven, zowel bij de zorg voor elkaar als bij de gastvrije ontvangst van vluchtelingen en bezoekers.

Onze energie: Hoe we samen verder kunnen groeien

Het idee dat de staat en het internationale bedrijfsleven al onze wensen en dromen gaan waarmaken, maakt plaats voor ideeën over meer decentrale, 'bottom-up' geïnspireerde gemeenschappen waarin men vooral zelf het heft in handen neemt. Daar krijg je energie van! Er is een maatschappelijke beweging zichtbaar richting duurzame ontwikkeling: De 'energieke samenleving' waarin gemeenschappen, coöperaties en netwerken taken op zich nemen die voorheen niet actief door burgers vervuld werden, bijvoorbeeld als het gaat om de energievoorziening voor de eigen lokale gemeenschap. Het gebruik van zon-, wind- of waterkracht, juist op het platteland, leent zich goed voor decentraal georganiseerde energie-distributiesystemen waarmee op lokaal niveau ook financiële kringlopen gesloten worden.

Het idee is om de lokaal geproduceerde energie lokaal te benutten en de revenuen ervan als financiële hefboom in te zetten voor het realiseren van verdergaande ambities op het gebied van de energietransitie en voor andere maatschappelijke doeleinden. Door energie te besparen en de rest zoveel mogelijk voor eigen gebruik zelf, samen, te produceren blijft veel geld dat huishoudens jaarlijks uitgaven aan energielasten voortaan in het dorp. Een goed effect voor het klimaat en tegelijk goed voor de economie, de werkgelegenheid en de leefbaarheid op lokaal niveau. Meervoudige, duurzame waarde creatie voor de gemeenschap dus. Als iedereen hieraan mee gaat doen krijgt ook de energietransitie meer kans van slagen.

Het Peellandschap biedt meer onverwachte kansen, bijvoorbeeld voor vormen van landbouw die beter inspelen op kwaliteiten die hier al van nature aan-

wezig zijn en op de ingrijpende veranderingen die zich momenteel voordoen op het gebied van klimaat, technologie en handel.

Er is een aantal gebieden in de buurt waar nog veen in de bodem zit en waar sprake is van een relatief hoge waterstand. Veranderingen in het klimaat zorgen daarnaast vaker voor hevige buien en voor wateroverlast. De overstrooming van landbouwgebieden brengt schade toe aan planten die er niet tegen kunnen om gedurende lange tijd in het water te staan. Er zijn echter ook gewassen die juist goed gedijen onder vochtige omstandigheden. Goede voorbeelden van deze 'paludi-cultuur' zijn in diverse andere Europese regio's voorhanden. Een relatief hoge waterstand is bovendien aantrekkelijk om CO₂ vast te kunnen houden in de veenbodem. Natuurbeheer in de Peelvenen creëert zo gunstige voorwaarden voor het inslaan van nieuwe



wegen in de landbouw.

Het is belangrijk is om expertise en ondernemerskracht te bundelen en samen een visie te ontwikkelen over circulaire voedsel- en grondstoffensystemen én om die ideeën vervolgens ook samen in de praktijk te brengen, als voorbeeld voor andere regio's. Aan de bovengenoemde thema's worden tijdens het European Rural Parliament 2017 'categorieën' gekoppeld waarover de deelnemers met elkaar in discussie gaan en waaraan de excursies en workshops worden gekoppeld. En dit alles moet uiteindelijk uitmonden in:

'The Declaration of Venhorst'



'The Declaration of Venhorst'

Aan de voornoemde thema's (Onze natuur – Ons voedsel – Onze energie) worden tijdens het European Rural Parliament 2017 'categorieën' gekoppeld waarover de deelnemers met elkaar in discussie gaan en waaraan de excursies en workshops worden gekoppeld. Uiteindelijk mondt de bijeenkomst uit in 'The Declaration of Venhorst': Het manifest dat dient als routemap voor (inter-)nationale ontwikkelingen in de komende jaren en als uitgangspunt voor de volgende editie van het European Rural Parliament in 2019. Cruciale onderwerpen in deze 'Declaration of Venhorst' zijn:

- Creating future-proof Communities
- Welcoming new people into the Community
- Making decisions together
- Caring together and including others
- Optimizing community infrastructure and services
- Developing the communities economic base



Wie komen er naar het ERP in Venhorst?

De naar verwachting ongeveer 300 vertegenwoordigers uit meer dan 40 landen buigen zich die dagen over kwesties als natuur, voeding en energie in relatie tot mensen. Het centrum van alle activiteiten is Venhorst maar ook alle omliggende plaatsen kunnen buitenlandse bezoekers verwachten, ook Gemert-Bakel. De landelijke delegaties bestaan uit minimaal 5 personen met daarin:

- Een afgevaardigde van het betreffende nationale parlement
- Een vertegenwoordiger van een kleine kern
- Een jongere (tussen de 16 en 29 jaar)
- Een vertegenwoordiger van de betreffende nationale organisatie voor kleine kernen
- Een persoon die betrokken is bij de betreffende nationale organisatie voor kleine kernen of die een kleine kern vertegenwoordigt. Daarnaast zullen afgevaardigden van diverse Europese instanties aanwezig zijn.